

Uluslararası Ders Kitapları ve Eğitim Materyalleri Dergisi

A Bibliography Trial on Eastern European Turkish States and Communities

Mert Ağaoğlu¹

Sakarya University, Science-Literature Faculty, Art History Department

ABSTRACT

The Turks started to appear in Europe together with the Scythians. In this study; Studies on Pre-Islamic Turkish states and communities living in Eastern European geography such as Scythians, European Huns, Avars, Caspians, Bulgarians, Kuman-Kipchaks, Pechenegs are listed. It is aimed to facilitate the researchers who will work in this field by listing the main sources written in the era of the pre-Islamic Turkish states and their communities in the political and military activities that established a state in Eastern Europe and research works (books, theses). Articles related to the Turkish states and communities before Islam, which existed in Eastern Europe, will be discussed in the next study.

Key Words: Eastern Europe, Pre-Islamic Turks, Bibliography

ARTICLE INFO

Received: 27.07.2020

Revision received:
07.10.2020

Accepted: 19.10.2020

Published online:
30.10.2020

¹ Corresponding author:

Research Assistant

magaoglu@sakarya.edu.tr

0264 295 59 49

ORCID: 0000-0002-5063-009X

Doğu Avrupa Türk Devletleri ve Topluluklarına Dair Bir Bibliyografya Denemesi

Mert Ağaoğlu¹

Sakarya Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü

ÖZET

Türkler, İskitler ile birlikte Avrupa’da görülmeye başlamıştır. Bu çalışmada; İskitler, Avrupa Hunları, Avarlar, Hazarlar, Bulgarlar, Kuman-Kıpçaklar, Peçenekler gibi Doğu Avrupa coğrafyasında yaşayan İslam Öncesi Türk devletleri ve toplulukları ile ilgili çalışmalar sıralanmıştır. Doğu Avrupa’da devlet kuran, siyasî, askerî faaliyetlerde bulunan İslam Öncesi Türk devletleri ve topluluklarına dair devrinde yazılmış ana kaynaklar ile araştırma eserlerin (kitap, tez) bibliyografik künyeleri listelenerek bu konuda çalışacak araştırmacılara kolaylık sağlanması amaçlanmıştır. Doğu Avrupa coğrafyasında varlık gösteren İslamiyet’ten önceki Türk devletleri ve toplulukları ile alakalı makaleler ise bir sonraki çalışmada ele alınacaktır.

MAKALE BİLGİSİ

Alınma Tarihi: 27.07.2020
Düzeltilmiş hali alınma tarihi: 07.10.2020
Kabul Edilme Tarihi: 19.10.2020
Çevrimiçi yayınlanma tarihi: 30.10.2020

Anahtar Kelimeler: Doğu Avrupa, İslam Öncesi Türkler, Bibliyografya

¹ Sorumlu yazar iletişim bilgileri:
Dr. Arş. Gör.
magaoglu@sakarya.edu.tr
0264 295 59 49
ORCID: 0000-0002-5063-009X

Giriş

Türkler tarih boyunca pek çok bölgeyi kendilerine yurt edinmişlerdir. Gerçekleştirilen arkeolojik kazılar sonucunda Türklerin en eski yurdunun Güney Sibirya'da Altay Dağları'nın kuzeyi ile Sayan Dağları'nın güneybatısı arasında yer alan bölge olduğu ortaya çıkarılmıştır. Orta Asya'da kuraklığın başlaması, otlakların azalması, nüfusun artması Eski Türklerin hayvancılığa dayanan iktisadi yapılarını etkilemiş ve farklı bölgelere göçler yapılmıştır. Konar-göçer bir şekilde bozkırlarda yaşayan İslam Öncesi Eski Türkler, Asya'nın çeşitli bölgeleri dışında Doğu Avrupa coğrafyasına da göç etmişlerdir. Doğu Avrupa'ya gerçekleşen ilk Türk göçü İskitler ile başlamıştır. Söz konusu coğrafyadaki pek çok bozkır Türkler tarafından yurt edinilmiştir. Doğu Avrupa'da M.Ö. VIII-II. yüzyıllarda devlet kuran İskitlerden M.Ö. VIII. Yüzyılda ilk kez söz eden Yunan ozan Hesiodos onları "kısırak sütü sağanlar" olarak tanımlamıştır.

Doğu Avrupa'da, İskitlerden sonra yurt tutan bir başka Türk topluluğu ise Avrupa Hunları olmuştur. Attila hükümdarlığında dünyanın en büyük güçlerinden biri olan Avrupa Hunları onun ölümünden bir müddet sonra tarihe karışmıştır. Daha sonraki yıllarda Doğu Avrupa coğrafyasında Avarlar, Hazarlar, Bulgarlar, Kuman-Kıpçaklar, Peçenekler gibi pek çok Türk topluluğu boy göstermiş lakin hiçbiri Avrupa Hunları'nın gücüne ulaşamamıştır.

Bu bibliyografya denemesinde; İslamiyet'ten önce Doğu Avrupa'da faaliyet göstererek adı geçen coğrafyayı yurt tutan Türk topluluklarıyla alakalı ana kaynaklar ve yayınlar sıralanmıştır. Bibliyografyayı oluştururken konuyla ilgili yayınların kaynakçaları taranmış, büyük kütüphanelerin kataloglarından da yararlanılarak çalışma oluşturulmuştur. Söz konusu bibliyografya denemesinde, bilhassa bu konuda çalışmalar yapan akademisyenlere, araştırmacılara ve öğrencilere yardımcı olmak, zaman kazandırmak amaçlanmıştır. Çalışmada, birincil kaynaklar ve araştırma eserler olan tezlere ve kitaplara yer verilmiş, makale, bildiri ve ansiklopedi maddelerinin ise ayrı bir bibliyografyada ele alınması planlanmıştır.

Yöntem

Bibliyografik bir doküman incelemesi ve tespiti olan bu çalışmada; yöntem olarak evvela konunun sınırları belirlenmiştir. Alandaki boşluk görülerek, Doğu Avrupa'da hüküm süren İslam Öncesi Türk devletleri ve topluluklarıyla alakalı bir bibliyografya çalışmasının gerçekleştirilmediği saptanmıştır. Öncelikle konuyla ilgili ana kaynakların tespiti gerçekleştirilmiş, yöntem olarak kütüphane katalogları, kitap satış siteleri ve adı geçen konudaki yayınların kaynakçalarından yararlanılmıştır. Kitap ve tezlerin saptanmasında da söz konusu yöntem uygulanmış ve bu şekilde elde edilen bibliyografik künyeler; ana kaynaklar, kitaplar ve tezler altında üç ayrı başlık halinde yazar soyadına göre alfabetik olarak sıralanarak alana katkı sağlaması amaçlanmıştır.

Ana Kaynaklar

Agathias, (1975). *The Histories*. çev. Joseph D. Frendo, Berlin- New-York: Walter De Gruyter.

Ammianus Marcellinus, (1986). *The Later Roman Empire (A.D. 354- 378)*. çev. Walter Hamilton, London: Penguin Books.

Anna Komnena, (1996). *Alexiad Malazgirt'in Sonrası*. çev. Bilge Umar, İstanbul: İnkılâp Yayınevi.

Chronicon Paschale, (1989). *Chronicon Paschale 284-628 AD*. çev. Michael Whitby- Mary Whitby, Liverpool: Liverpool University Press.

- Ioannis Laurentii Lydi, (1854). *De Magistratibus Reipublicae Romanae (Opera Omnia)*. Ed. J. P. Paris: Migne.
- İbni Fadlan, (2016). *Seyahatname*. haz. Ramazan Şeşen, İstanbul: Yeditepe Yayınevi,
- Priscus, (2014). *The Fragmentary History of Priscus*. Çev. John Given, New Jersey-Merchantville: Evolution Publishing.
- Prokopios, (2010). *Bizans'ın Gizli Tarihi*. çev. Orhan Duru, İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Socrates, (2016). *Historia Ecclesiastica*. London: Aeterna Press.
- Sozomenos Hermeias, (1886). *Ecclesiastica Historia*. çev. Philip Schaff, New York: Christian Literature Publishing.
- Theodoretus, (1843). *Ecclesiastical History a History of Church*. London: Bagster.
- Theodorus Mommsen, (1882). *Iordanis Romana et Getica*. Berolini: Weidmannos.
- Theophanes, (2014). *Chronographia*. New York: Nabu Press.
- Vegetius, (1996). *Epitome of Military Science*. çev. N.P. Milner, Liverpool: Liverpool University Press.
- Zosimos, (1967). *Historia Nova: the Decline of Rome*. çev. James J. Buchanan- Harold T. Davis, St. Antonio: Trinity University Press.

Kitaplar

- Adji, Murad, (2016). *Avrupa Türkler ve Büyük Bozkır (Kıpçaklar)*. çev. Zeynep Bağlan Özer, İstanbul, Doğu Kitabevi.
- Adji, Murat, (2002). *Kıpçaklar: (Türklerin ve Büyük Bozkırın Kadim Tarihi)*. çev. Zeynep Bağlan Özer, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi.
- Ahincanov, Sercan, (2009). *Türk Halklarının Katalizör Boyu: Kıpçaklar*. çev. Kürşat Yıldırım, İstanbul: Selenge Yayınları.
- Ahmetbeyoğlu, Ali, (2017). *Altaylardan Kafkaslara Türk Devletleri*. İstanbul: Yeditepe Yayınevi.
- Ahmetbeyoğlu, Ali, (2017). *Atlı Şehirliler*. İstanbul: Yeditepe Yayınevi, (2017).
- Ahmetbeyoğlu, Ali, (2020). *Attila'nın Sarayı'nda Bir Romalı Grek Seyyahı Priskos'a Göre Avrupa Hunları*. İstanbul: Yeditepe Yayınevi.
- Ahmetbeyoğlu, Ali, (2017). *Avrupa Hun İmparatorluğu*. İstanbul: Yeditepe Yayınevi.
- Ahmetbeyoğlu, Ali, (2019). *Sorularla Eski Türk Tarihi*. İstanbul: Yeditepe Yayınevi.
- Artamonov, M. İ. (2004). *Hazar Tarihi: Türkler, Yahudiler, Ruslar*. çev. Ahsen Batur, İstanbul: Selenge Yayınları.

- Atabinen, Reşid Saffet, (1934). *Hazar Türkleri Avrupa Devleti (VI-XI. Asır)*. İstanbul: Kağıtçılık ve Matbaacılık Anonim Şirketi,
- Balkan, Sami, (2017). *Peçenekler ve Tikveş Türkleri*. İstanbul: E Yayınları.
- Baştav, Şerif, (1998). *Büyük Hun İmparatoru Attila*. Ankara: Kültür Bakanlığı,
- Berl, Emmanuel, (1999). *Attila'dan Timur'a Avrupa ve Asya*. çev. Gülseren Devrim, İstanbul: Doğan Kitapçılık.
- Brion, Marcel, (1931). *Attila*. İstanbul: Matbaacılık ve Neşriyat Türk Anonim Şirketi.
- Brion, Marcel, (1981). *Hunların Hayatı*. çev. Mehmet Reşat Uzmen, İstanbul: Orkun Yayınevi.
- Brook, Kevin Alan, (2005). *Bir Türk İmparatorluğu Hazar Yahudileri*. çev. İsmail Tulçalı, İstanbul: Nokta Kitap.
- Çeşmeli, İbrahim, (2016). *İskitler, Hunlar ve Göktürkler'de Din ve Sanat*. İstanbul: Cinius Yayınları.
- Çoban, Erdal, (2014). *Orta Çağ'da Kumanlar ve Macarlar*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- De Boor, Helmut, (1981). *Tarihte Efsanede ve Kahramanlık Destanlarında Attila*. çev. Yaşar Önen, Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Demiral, Ali Osman, (2006). *Bulgarların Menşei Tartışmalarında Orta Asya İhtimali*. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Donuk, Abdülkadir, (1988). *Eski Türk Devletlerinde İdari-Askeri Ünvan ve Terimler*. İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı.
- Dunlop, D. M. (2008). *Hazar Yahudi Tarihi*. çev. Zahide Ay, İstanbul: Selenge Yayınları.
- Durmuş, İlhami, (1993). *İskitler: Sakalar*. Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü.
- Eckhardt, Sandor, Nandor Fettich, Lajos Ligeti, Gyula Nemeth, Peter Vaczy haz. (1982). *Attila ve Hunlar*. çev. Şerif Baştav, Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi.
- Eckhart, F. (1949). *Macaristan Tarihi*. çev. İbrahim Kafesoğlu, Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Feher, Geza, (1984). *Bulgar Türkleri Tarihi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Gardony, Geza, (2000). *Attila*. çev. F. Zeki Döker, İstanbul: Turan Yayıncılık.
- Golden, Peter B. (2005). *Hazarlar ve Musevilik*. Çorum: Karam (Karadeniz Araştırmaları Merkezi).
- Golden, Peter, (2006). *Hazar Çalışmaları*. çev. Egemen Çağrı Mızrak, İstanbul: Selenge Yayınları.
- Grakov, B. N. (2006). *İskitler*. çev. Ahsen Batur, İstanbul: Selenge Yayınları.
- Grousset, Rene, (1980). *Bozkır İmparatorluğu: Attila, Cengiz Han, Timur*. çev. Mehmet Reşat Uzmen, İstanbul: Ötüken Neşriyat.

- Gumilev, Lev Nikolayeviç, (2003). *Eski Ruslar ve Büyük Bozkır Halkları: Kıpçak, Peçenek, Hazar, Yahudi, Guz, Burtas, Çerkes, Tatar ve Moğollar*. çev. Ahsen Batur, İstanbul: Selenge Yayınları.
- Gumilev, Lev Nikolayeviç, (2000). *Hazar Çevresinde Bin Yıl: Etno-Tarih Açısından Türk Halklarının ve Çevre Halklarının Şekillenışı Üzerine*. çev. Ahsen Batur, İstanbul: Birleşik Yayıncılık.
- Hacıfazlıoğlu, Erkan, (2019). *Avrupa Türk Hun İmparatorluğu*. Ankara: Altınordu Yayınları.
- Howarth, Patrick, (2015). *Hunların Hakanı Atilla: Efsaneden Gerçeğe*. çev. Tevabil Alkaç, İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Kara Şemsi Reşit Saffet, (1934). *Hazar Türkleri Avrupa Devleti (VI-XII Asır)*. İstanbul: Kaatçılık ve Matbaacılık Anonim Şirketi.
- Kafesoğlu, İbrahim, (1985). *Bulgarların Kökeni*. Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü.
- Karatay, Osman, (2018). *Bulgarlar: Yitik Bir Türk Kavmi*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Karatay, Osman, Serkan Acar, ed. (2016). *Doğu Avrupa Türk Tarihi*. İstanbul: Kitabevi.
- Kıldıroğlu, Mehmet, (2013). *Kırgızlar ve Kıpçaklar: IX. Asrın İkinci Yarısından XVI. Asra Kadar Kırgızlar ve Kıpçakların Etno-Siyasi İlişkileri*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Kırzioğlu, M. Fahrettin, (1992). *Yukarı Kür ve Çoruk Boylarında Kıpçaklar: İlk-Kıpçaklar (M.Ö. VIII.-M.S. VI. Yy.) ve Son Kıpçaklar (1118, 1(195) İle Ortodoks Kıpçak Atabekler Hükümeti (1267-1578) (Ahıska/ Çıldır Eyaleti Tarihi'nden)*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Kitapçı, Zekeriya, (2013). *Kuzey Türk kavimleri Arasında İslamiyet: Hazarlar, Burtaslar, Bulgarlar, Başkurtlar ve Harzem Türkleri*. Konya: Yedi Kubbe Yayınları.
- Korkmaz, Asım, (2019). *Kuman-Kıpçaklar: Orta Çağ Doğu Avrupası'nın Güçlü Cengaverleri*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Kurat, Akdes Nimet, (1972). *IV.-XVIII. Yüzyıllarda Karadeniz Kuzeyindeki Türk Kavimleri ve Devletleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi.
- Kurat, Akdes Nimet, (1937). *Peçenek Tarihi*. İstanbul: Devlet Basımevi.
- Kuzgun, Şaban, (1985). *Hazar ve Karay Türkleri: Türklerde Yahudilik ve Doğu Avrupa Yahudilerinin Menşei Meselesi*. Ankara: Seda Yayınları.
- Mehmet Şeref, (1934). *Bulgarlar ve Bulgar Devleti*. Ankara: Hakimiyeti Milliye Matbaası.
- Memiş, Ekrem, (1987). *İskit'lerin Tarihi*. Konya: Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Mielke, Thomas R. P. (2000). *Tanrının Kırbacı Atilla*. çev. Atilla Dirim, Ankara: Yurt Kitap Yayın.
- Nemeth, Gyula, (1996). haz. *Hunlar ve Tanrının Kırbacı Atilla*. çev. Tarık Demirkan, İstanbul: Yapı ve Kredi Bankası.

- Orkun, Hüseyin Namık, (1933). *Attila ve Oğulları*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Orkun, Hüseyin Namık, (1938). *Hunlar*. İstanbul: Burhaneddin Basımevi.
- Orkun, Hüseyin Namık, (1933). *Peçenekler*. İstanbul: Remzi Kitaphanesi.
- Özcan, Emine Sonnur, (2016). *Kültür Tarihi Açısından İskit Türk Aynılığı*. İstanbul: Selenge Yayınları.
- Özcan, Altay Tayfun, (2019). *Hazar Kağanlığı ve Etrafındaki Dünya*. İstanbul: Kronik Kitap.
- Piatigorsky, Jacques, (2007). *Hazar İmparatorluğu VII.-XI. Yüzyıllar: Atlı Bir Kavmin Gizemi*, çev. Hande Güreli. İstanbul: Bilge Kültür Sanat.
- Rasonyi, Laszlo, (2006). *Doğu Avrupa'da Türklük*. İstanbul: Selenge Yayınları.
- Rasonyi, Laszlo, (1938). *Macar Arkeolojisinde Hunlar, Avarlar, Macarlar*. Ankara: Ankara Halkevi.
- Semen, Sofi Tram, (2007). *Atalarımız Hunlar*. İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Seyfi, Ali Rıza, (1935). *İskitler ve İskitler Hakkında Herodot'un Verdiği Bilgiler*. İstanbul: Resimli Ay Matbaası.
- Kuzgun, Şaban, (1985). *Hazar ve Karay Türkleri*. Ankara: Seda Yayınları.
- Tektaş, Nazım, (2007). *Tanrının Askerleri: Karluklar- Karahanlılar- Oğuzlar- Sabarlar- Avarlar- Hazarlar- Bulgarlar- Macarlar- Peçenekler- Kıpçaklar*. İstanbul: Çatı Yayıncılık.
- Togan, Zeki Velidi, (1981). *Umumi Türk Tarihine Giriş*. İstanbul: Enderun Kitabevi.
- Topsakal, İlyas, (2019). *İdil Bulgarları ve İslamiyet*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Topsakal, İlyas, (2019). *Sibirya Tarihi*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Türkdoğan, Orhan, (2009). *Günümüzde Hazar ve Karaman Türkleri*. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.
- Vasary, Istvan, (2008). *Kumanlar ve Tatarlar: Osmanlı Öncesi Balkanlar'da Doğulu Askerler 1185-1365*. çev. Ali Cevat Akkoyunlu, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Tezler

- Acar, Yusuf, (2016). *Attila'nın Batı ve Doğu Roma İmparatorluğu Üzerinde Uyguladığı Siyasi Politikalar*, Çankırı: Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Ahmetbeyoğlu, Ali, (1990). *Greک Seyyahı Priskos (V. Asır)'a Göre Avrupa Hunları*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Genel Türk Tarihi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Ahmetbeyoğlu, Ali, (1997). *Avrupa Hun İmparatorluğu*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Genel Türk Tarihi Bilim Dalı Doktora Tezi.

- Akıncı, Meltem, (2017). *İtil Bulgarlarında Ticari Hayat*, Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Arda, Şebnem, (2012). *Bizans İmparatorluğu'nun Bulgarlarla İlişkileri: Başlangıçtan 1018'e Kadar*, İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Ortaçağ Tarihi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Ateş, Erhan, (2015). *XII-XIII. yüzyıllarda Güney Kafkasya'da Kıpçaklar*, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Ortaçağ Tarihi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Aydın, Hatice, (2013). *Bizans Kaynağı Theophanes Confessor'un Kroniğinde Türkler: 284-813 (Açıklama, İnceleme, Değerlendirme)*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Badakoğlu, Umut, (2018). *Antik Kaynaklar ve Güncel Çalışmalar Işığında Sarmatlar-İskitler*, Bilecik: Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Balcı, Ali, (2014). *Hazar ve Rus Örneklerinde Ortaçağda Din Münazaraları*, İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Barhan, Yavuz Selim, (2019). *Türkiye'de Erken Dönem Doğu Avrupa Türk Tarihi Araştırmaları (Hun-Hazar Dönemleri Arası)*, Manisa: Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Genel Türk Tarihi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Çalış, Said Mübin, (2016). *M.Ö. VIII. İle M.Ö. II. Yüzyıllar Arasında İskitlerin Bozkır Kültürlü Topluluklar İle İlişkileri*, Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Tarih Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Çelenk, Fahrettin, (2015). *Bizanslı Tarihçiler Olympiodorus ve Malchus Tarihleri (Metnin Tercümesi ve Değerlendirme)*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Genel Türk Tarihi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Çoban, Hacı, (2013). *Anadolu'da Kimmerler-İskitler ve Orta Anadolu'daki İzleri*, Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Doktora Tezi.
- Damar, Çetin, (2016). *Peçenek ve Kıpçakların Bizans Devleti ile Olan İlişkileri*, Şanlıurfa: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Dedeoğlu, Azad, (2018). *Ahıska Bölgesinde Kıpçakların Tarihi (XI-XVI. Yüzyıllar Arası)*, Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı Doktora Tezi.
- Demirağ, Yelda, (2003). *Ön Asya Dünyasında Kimmer ve İskitler*, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eskiçağ Tarihi Bilim Dalı Doktora Tezi.
- Demiral, Osman, (2006). *Bulgarların Menşei Tartışmalarında Orta Asya İhtimali*, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ortaçağ Tarihi Anabilim Dalı Doktora Tezi.

- Demirtaş, Turgut, (2014). *Hazar Devlet Teşkilatı*, İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Tarihi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Durmuş, İlhami, (1992). *İskitler*, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Doktora Tezi.
- Emin, Sevcan, (2008). *Bulgarların Hıristiyanlaşma Süreci*, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Bölümü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Dinler Tarihi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Esmen, Can Tankut, (2015). *1928-1950 Yılları Arası Türkiye'de Avrupa Hun Tarih Yazımı*, Edirne: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Filikci, Hatice Nur, (2019). *Macarların Kökeni ve Doğu Roma İmparatorluğu ile İlişkileri*, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Tarih Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Gül, Adem, (2015). *Otağdan Başkente Türk Devlet Merkezleri: Hun, Göktürk, Hazar ve Uygurlar*, Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Genel Türk Tarihi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Güler, Engin, (2009). *Bozkır Kavimlerinde Liderlik Anlayışı (İskit, Hun, Göktürk)*, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Bölümü Tarih Anabilim Dalı Eskiçağ Tarihi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Güneş, Cüneyt, (2012). *Avrupa Hun İmparatorluğu'nda Ordu ve Savaş*, Muğla: Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Hemiş, Osman, (2009). *İskit, Frig ve Urartu Kültürlerinin Mukayesesi*, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Bölümü Tarih Anabilim Dalı Eskiçağ Tarihi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- İlgin, Fatma Aysel Dıngıl, (2018). *Türk Tarihinin Bizans kaynakları ve Byzantinoturcica Işığında Avrupa Hunları*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Genel Türk Tarihi Bilim Dalı Doktora Tezi.
- Karaoğlan, İbrahim, (2019). *Grek-Roma ve Pers Görsel Sanatlarında İskitli İkonografisi*, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı Klasik Arkeoloji Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Karasu, Kerim, (2020). *Roma ve Batı Hunları Askeri Sistem Karşılaştırması*, Sivas: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Kazdal, Ayşe, (2015). *Bizans Kaynaklarından Zosimos ve Malalas'ın Eserlerinde Türkler (Tercüme, Tahlil)*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Genel Türk Tarihi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.

- Koç, Dinçer, (2010). *Rus Kaynaklarına Göre İlk Müslüman Türk Devleti: İtil Bulgar Devleti*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Doktora Tezi.
- Koç, Kübra, (2019). *Hazar-Arap-Doğu Roma İlişkileri Işığında Kafkasya*, Ankara: Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Genel Türk Tarihi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Korkmaz, Asım, (2014). *11. ve 14. Yüzyıllar Arasında Doğu Avrupa'da Bir Türk Kavmi: Kuman-Kıpçaklar*, Edirne: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Kumru, Nurdan, (2016). *P.V Golubovskiy ve Eseri: Peçenegi, Torki İ Polovtsi Do Naşestviya Tatar (Moğol İstilasına Kadar Peçenekler, Uzlar ve Kuman-Kıpçaklar) (Tercüme-Tahlil)*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Manay, Fatma Kaçar, (2019). *Kıpçak Göçleri*, Sinop: Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Mandaloğlu, Mehmet, (2004). *İskit, Hun ve Göktürk'lerde Dini Hayat ve Birbirleriyle Mukayesesi*, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eskiçağ Tarihi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Narcioğlu, Veysel, (2005). *Bozkır Kültür Çevresinde Hâkimiyet Fikri (İskit, Hun, Göktürkler)*, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Özcan, Altay Tayfun, (2005). *Hazar Hakanlığı Bizans İmparatorluğu İlişkileri*, İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ortaçağ Tarihi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Özel, Haşim, (2017). *Kıpçak Uruk ve Boyları Üzerine Bir İnceleme*, İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Tarihi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Öztürk, Rukiye, (2007). *Grek ve Latin Kaynaklarına Göre İskit, Sarmat ve Avrupa Hunlarında Askeri Kültür (M.Ö. V. Yy. - M.S. VI. Yy.)*, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Eskiçağ Tarihi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Öztürk, Rukiye, (2007). *Grek ve Latin Kaynaklarına Göre İskit, Sarmat ve Avrupa Hunlarında Askeri Kültür (M.Ö. V. Yy. - M.S. VI. Yy.)*, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Eskiçağ Tarihi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Rodoplu, Fatma, (2019). *Bulgar Tarih Yazımında II. Bulgar Devletinin Kuruluşu ve Kuman/Kıpçaklar*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Genel Türk Tarihi Bilim Dalı Doktora Tezi.
- Safran, Mustafa, (1989). *Yaşadıkları Sahalarda Yazılan Lügatlara Göre Kuman/Kıpçaklar'da Siyasi, İktisadi, Sosyal ve Kültürel Yaşayış*, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Doktora Tezi.

- Şahin, Aslı Çandarlı, (2017). *Maddi Buluntulara Göre Kuman / Kıpçaklarda Kültürel Hayat*, Muğla: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Doktora Tezi.
- Tecimer, Hatice Tuğçe, (2019). *Kafkasların Güneyi ve Doğu Anadolu'da Hazarlar*, Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Topsakal, İlyas, (2000). *X-XII. Asır İdil (Volga) Bulgarları tarihi ve İslamiyet*, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Toptaş, Koray, (2014). *Urartuluların Kimmerler ve İskitler İle Münasebetleri*, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Eskiçağ Tarihi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Tüzel, Hakkı Murat, (2003). *Yurt Tutuş Öncesi Macar Tarihi*, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Üstün, Abdullah, (2013). *Geç Roma Tarih Yazımında Hunlar: Batı Avrasya'da Erken Türk Varlığı*, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Genel Türk Tarihi Anabilim Dalı Doktora Tezi.

Sonuç

Ülkemizde akademik bir yayın öncesi gerçekleştirilecek ilk eylem, konuyla ilgili kaynakların, yayınların taranması olmaktadır. Çalışılacak konuyla alakalı bibliyografya bulunması hâlinde kaynak tarama süresi oldukça kısalmaktadır. Herhangi bir bilimsel çalışmada kaynak olarak kitap, tez, makale, ansiklopedi maddesi, yayınlanmış bildiri gibi araştırma eserler ve tarih, sanat tarihi gibi alanlarda kullanılan o devirde yazılan ana kaynaklar taranmak zorundadır. Söz konusu uzun süreci araştırmacılar için kolay bir hâle getiren bibliyografyaların yayınlanma sayısının çoğalması gerekmektedir.

İslam Öncesi Türk topluluklarıyla ilgili ana kaynaklar, kitaplar ve tezlerin künyelerini veren bu çalışmanın, İslam Öncesi Türk Tarihi alanında araştırma yapacak olanlara zaman kazandırarak, yayınlarında daha fazla kaynak kullanmalarına yol açması amaçlanmaktadır. Bu konuda yapılan ilk bibliyografya olması da alandaki bir boşluğu doldurduğunu göstermekte ve tarih disiplinine bir katkı sağlamaktadır.